

Kerstmis, Jaar B, 24 december 2023

Fred van Kan

“Het volk dat rondwaalt in het donker, ziet een helder licht. Over hen die wonen in een land vol duisternis gaat een stralend licht op,” zegt de profeet Jesaja. Hij spreekt zijn volk Juda toe in een moeilijke tijd. Het buurkoninkrijk Israël is door de Assyriërs ingelijfd en het overgebleven Juda dreigt datzelfde lot te ondergaan. Maar dan roept Jesaja op om vertrouwen te hebben, de Eeuwige zal zijn volk niet verlaten. Want “Over hen gaat een stralend licht op.” En er zal een kind geboren worden, dat voor vrede zal zorgen. Daarmee doelt hij op de aanstaande geboorte van een kroonprins, Hizkia. Het is een stevig tegengeluid dat bij Jesaja klinkt: het licht is sterker dan de duisternis, zit niet bij de pakken neer. Dat is geen toekomstmuziek, dat is geen kwestie van verlangen, nee, daar kunnen de inwoners van Juda nú op bouwen.

De hele mensengeschiedenis door heeft er altijd de intense hoop geleefd dat het waar mag zijn, dat de duisternis het licht niet overmeestert. We zongen zo-even nog van dromen van en verlangen naar het volle licht dat de nacht verdrijft. Ook zongen we intens, smeekten bijna “ero cras”, o kom, wijsheid, morgenster, Immanuel. Als tegenwicht tegen alle lijden, geweld, verdriet in onze wereld.

Mocht dat toch waar zijn, een hemels licht dat over ons opgaat. Niets liever dan dat. Maar is dat uitkijken naar, is dat verlangen naar het licht niet hopen tegen beter weten in?

De oorlog in Oekraïne gaat nog altijd voort, alweer bijna twee jaar lang. Burgeroorlog woedt in Jemen en Soedan. De beelden van hartverscheurend leed uit Gaza komen dagelijks onze huiskamers binnen. In Israël is er blijvende angst voor terreur. De lijst van volkeren die lijden onder oorlog en geweld wordt niet korter, integendeel ... In arren moede slaan mensen op de vlucht; dag in dag uit verschijnen vluchtelingen aan de grenzen van ons rijke Europa, maar welkom zijn ze niet. En in ons eigen land: armen worden armer, rijken rijker; individualisme en egoïsme vieren hoogtij.

Over het behoud van onze aarde hebben we het dan nog niet: ondanks vele uren vergaderen in Dubai stevent de wereld nog altijd af op de afgrond. Onleefbare hitte en verwoestende overstromingen treffen de aarde. Vooral de armsten, die aan de milieuverwoesting geen schuld hebben, worden daarvan het slachtoffer, zoals paus Franciscus onlangs nog benadrukte.

We dwalen rond in het duister. En dan lezen we deze avond “Over hen die wonen in een land vol duisternis gaat een stralend licht op.” Ik heb het daar moeilijk mee. Opnieuw komen mij de woorden te binnen van een lied dat hier zo vaak heeft geklonken:

“Die zegt God te zijn: laat Hij tevoorschijn komen,
wat hebben wij aan een naam alleen!

Laat hij opstaan, dat wij hem zien.

Stem uit het vuur, wolk in de verte
zijn niet genoeg voor deze aarde van scherven en rook,
waar ons geen leven gegund wordt”.

Hoeveel mensen zullen dat al niet verzucht hebben: “Laat Hij tevoorschijn komen!”

Maar toch .... Ook aan ons is de vreugdevolle boodschap doorverteld van Jezus van Nazareth, een mens in wie bij uitstek het goddelijk licht tot ons komt, die wordt genoemd Immanuel. We gedenken vanavond zijn geboorte. We hebben daarom zijn geboorteverhaal beluisterd, zoals de evangelist Lucas dat heeft opgetekend. In zijn verhaal schetst Lucas heel bondig de betekenis van Jezus. Hij is de verpersoonlijking van het licht, dat tot ons komt in een kribbe, een nederige plaats. Herders, mensen in de marge, ontvangen als eersten de boodschap van zijn geboorte. Voor hen gaat als eersten een hemels licht op. En de aankondiging aan de herders gebeurt zoals dat ook voor keizers geschiedde: als een blijde boodschap en Jezus wordt gepresenteerd zoals de keizers, als de redder van zijn volk.

In het geboorteverhaal wordt een voorschot genomen op Jezus' leven. Nu al is hij te vinden te midden van de nederigen, te midden van de armen en wordt hij als redder verkondigt. Maar niet een redder met vuur en zwaard, zoals de keizerlijke machthebbers. Nee, deze redder ligt in een voederbak, ver van alle pracht en praal. Juist daar wordt hij omstraald door het licht van de Eeuwige.

We gedenken Jezus' geboorte. Een gedenken waarvan de middeleeuwse mysticus meester Eckhart zegt, dat we daarmee stilstaan bij de geboorte in Jezus van de Eeuwige, die zo in onze wereld verschijnt. Dat klinkt hoog verheven, maar meester Eckhart voegt er een dimensie aan toe. Zoals de Eeuwige in Jezus geboren wordt, zo kan de Eeuwige ook in ieder van ons geboren worden, telkens opnieuw, voortdurend, onophoudelijk. Geboorte is voor Eckhart het voortkomen van leven uit de Eeuwige, het voortkomen van leven uit de oergrond van al wat is. Dat kan ook aan u en mij

geschieden. De voortdurende schepping door de Eeuwige geeft leven aan onze wereld. Het wonder van het leven, de heilige dimensie van het leven, wordt in en door ieder mens geopenbaard. De Eeuwige woont in elke ademhaling, in elke levensuiting van schepselen en in elk bestaan van dingen in de wereld. Maar dan is het wel nodig om het licht van de Eeuwige toe laten, het te ontvangen. Als je als mens in je hart geen ruimte laat voor het goddelijk licht, dan is er duister. Om verlicht te worden moet je terugkeren van egocentrisme en eigen doelgerichtheid naar pure kinderlijke onwetendheid en basaal vertrouwen. Zo kan ook voor jou het hemels licht opgaan. Zo kun je telkens opnieuw worden verlicht, kun je telkens opnieuw worden geboren, kun je telkens opnieuw eenheid en verbinding met de Eeuwige bereiken. Eckhart zegt: "Als de mens zich tot de Eeuwige wendt, glinstert en schijnt er onmiddellijk een licht in hem dat hem laat zien wat hij wel en niet moet doen en dat hem veel goede aanwijzingen geeft waar hij voorheen niets van wist en niets van begreep."

Een hemels licht gaat op, ook voor jou, zegt Eckhart. Laat dat licht in jou toe, houdt moed, ook al ziet de wereld er triest en donker uit. Wordt opnieuw geboren, zit niet vast in je verleden. Kijk met nieuwe ogen die verder durven zien dan de wereld van vandaag. Geef met nieuwe handen onze wereld vorm, met verbeelding en hoop. Ga met nieuwe voeten wegen naar vrede en vrijheid, naar liefde en respect. Draag de oude woorden aan jou opgedragen in je hart met je mee, zoals we zingen: berg ze in het binnenst van je ziel, leer ze aan je kinderen. Herhaal ze.

We gedenken Jezus' geboorte. We gedenken de mens in wie zo helder het licht van de Eeuwige schijnt. Met hem als voorbeeld kunnen wij in onszelf de goddelijke inspiratie ontdekken, het vuur van liefde dat in ieder van ons woont. Als je daarnaar leeft, zal deze wereld helderder, warmer, liefdevoller en menselijker worden.

Moge in jou, in mij, in onze wereld opnieuw het hemels licht opgaan, zoals de adem van God in een kind. Zo wens ik u een zalig Kerstmis.

Amen.